

Bokrecension

On Christian Teaching – practicing faith in the classroom, av David I. Smith

Vad kännetecknar en kristen skola? Är det att aspekter av en kristen världsbild återspeglas i undervisningen? Är det att skolan präglas av en atmosfär som kommer ur en kristen människosyn? Är det att eleverna möter förebilder som är kristna?

Det finns många infallsvinklar till begreppet kristen undervisning. [David I. Smith](#), professor i utbildningsvetenskap vid Calvin College, Grand Rapids, Michigan, har använt en stor del av sitt yrkesliv till att utforska en aspekt som ofta förbises, nämligen *hur* vår kristna övertygelse påverkar själva utformningen av undervisningen.

Bokens budskap

Smith konstaterar i sin bok "On Christian Teaching – practicing faith in the classroom", att nästan all protestantisk litteratur om kristen utbildning tycks förutsätta att kristen undervisning sker när de idéer som undervisas är kristna; om undervisningen utgår från ett kristet perspektiv, om den diskuterar hur tron förhåller sig till det som studeras, om Bibeln används för att belysa ämnet, eller om en kristen världsbild förmedlas. Han föreslår att vi ska skifta fokus och fråga oss, inte bara vilka kristna idéer som ska undervisas, utan vad som är kristet med de undervisningsmetoder vi inbjuder eleverna till. Smith vill att vi ska sluta se undervisning som en uppsättning tekniker, som utförs på elever av lärare. Han föredrar att beskriva undervisning som ett tillfälligt hem som vi erbjuder våra elever; en plats där vi tillsammans skapar de livsmönster som får eleverna att växa.

Vill vi utbilda till egoism?

Smith är själv i grunden språklärare. Han berättar hur han började ifrågasätta sitt eget klassrums visuella landskap. Han insåg att de textböcker som användes förutsatte en nivå av välstånd och konsumtion som låg långt bortom många av elevernas vardag. Bilder och övningar normaliserade internationell turism, att bo på fina hotell och äta på exklusiva restauranger, och att ta del i dyra sporter och fritidssysselsättningar. Han konstaterade att ingen på dessa bilder av lycklig konsumtion, var fattig, marginaliserad eller lidande: "De bilder och ord som valts för läroboken förutsatte att normala människor, vare sig de var hemma eller utomlands, shoppa en massa, åker på utlandssemestrar och gillar att rida."

Dialogerna och de korta beskrivningarna i läroböckerna handlade om ämnen som att kunna ge en kort presentation av sig själv, om resor, mat, hobbies och kläder. I den värld som skildrades förekom inte att människor bad, led, dog, firade, inte att de självupppoffrande gav av sin tid och sina resurser eller ställdes inför svåra moraliska val, inte att de sörjde, protesterade mot orättvisor, arbetade på relationer eller visade medkänsla. Smith insåg att bilderna och meningarna i läroböckerna förmedlade språkliga modeller för eleverna och tänkta framtida roller för dem. Eleverna övade på att kunna tala om vissa saker på ett visst sätt på det nya språket. Och resultatet blev väldigt egocentrerat:

"This is my name.
These are my hobbies.
This is what I did last night.
These are my plans.
I would like a room for two nights.
I would like a ticket for Hamburg.
I would like the roast chicken.
I need new towels."

Smith lade märke till att hans lärobok hade ett stycke om hur man klagar (på restaurangen och hotellet), men inget om hur man uppmuntrar, berömmar eller tröstar. En dag kom han att tänka på att vi vanligen pratar om att lära oss att *tala* ett främmande språk, men aldrig om att lära oss att *höra* språket, som om hela syftet med att lära sig språket är att göra våra egna önskningar och tankar kända för fler människor, i stället för att lära av varandra. Han kände att den värld som kommer ur kallelsen att älska Gud och sin nästa och att hedra andra, var besvärande annorlunda mot mönstren av ord och bilder som han själv arbetade med. Smith säger att "utmaningen i att vara en kristen som undervisar handlar inte bara om att inse när man ska säga kristna saker, eller om att vara en vänlig människa, utan om att komma på vad som kan vara att anpassa sig till den här världen (den här världens mönster) och att vara öppen för att låta sig förvandlas." (Rom 12:1-3)

Finns det en kristen undervisningsmetodik?

Den här otillfredsställelsen med undervisningen blev en startpunkt för Smiths intresse för kristen undervisningsmetodik. Smith deklarerar att han är övertygad om att kristen tro kan spela en produktiv roll i att forma pedagogik. Samtidigt säger han att kristen tro inte rakt upp och ner kan visa hur vi ska undervisa eller förse oss med unika, copyrightade kristna undervisningssteg.

För att visa vad han menar ger han exempel från sin egen undervisning. I stället för den ego-centrerade, konsumtionsinriktade språkundervisningen ville han att undervisningen skulle utgå från att älska sin nästa, sin medmänniska. Hur skulle undervisningen se ut om den mest grundläggande orsaken till att lära sig andra människors språk är att de är min nästa? Han ville då finna metoder som kunde skapa och utveckla strävan efter att hedra andra utifrån att de är lika värdefulla som vi själva. Han ställde sig med detta frågan hur hans kristna tro kunde hjälpa honom att omforma sina pedagogiska metoder. Resultatet blev ganska revolutionerande. De metoder han kom att använda kan inte beskrivas som specifikt kristna, men det var vad han vill åstadkomma som kristen lärare som fick honom att välja dem.

What if Learning

Smith har varit med och utvecklat en metod för kristna lärare att på detta sätt omforma sin undervisning. Metoden kallas What if Learning (ungefär "Tänk om lärande..."). Den består av tre delar, Seeing Anew (se på annat sätt), Choosing Engagement (välja att engagera sig) och Reshaping Practice (omforma metoder).

Seeing Anew

Att se på nytt innebär att fråga sig om de metoder jag använder står i samklang med min kristna övertygelse och ger de effekter jag vill, eller om en förändring skulle stämma bättre. Det kan handla om att fråga sig om den övning jag väljer som den första i en ny klass fyller ett syfte att kommunicera respekt för eleverna, samtidigt som den ger färdighetsträning, eller om en läxa som brukat vara en enskild uppgift kan förändras så den ger meningsfull interaktion med andra människor.

Choosing Engagement

Att välja att engagera sig fokuserar på hur eleverna involveras i lärandet, både i fråga om att kunna påverka så de själva upplever arbetet meningsfullt, och genom att konstruera uppgifter som kräver ett aktivt engagemang för att kunna genomföras. I språkundervisningen kan det t.ex. handla om att genomföra en konversationsövning där man intresserar sig för den andras mående.

Reshaping Practice

Att omforma metoder handlar om att utveckla en repertoar av verktyg och klassrumsstrategier i det ljus som Seeing Anew har skapat. Det rör sig om designen; hur vi skapar och arrangerar undervisningens och lärandets materiella aspekter. Hur vi möblerar klassrummet, hur stolar och bord är arrangerade, hur läraren i sitt kroppsspråk relaterar till eleverna (ögonkontakt, tid att tänka innan man svarar, huruvida läraren verkar genuint intresserad av vad eleven säger), hur talartid fördelas mellan elever (och mellan lärare och elever).

Fler resurser

What if Learning utvecklades 2010 av ett team av brittiska, amerikanska och australiska akademiker och läroplansutvecklare. Trevor Cooling, professor i Christian Education och direktor för the National Institute for Christian Education Research vid Canterbury Christ Church University, har lett en studie där man under ett års tid följt fjorton lärare inom katolska skolor och Church of England-skolor i Storbritannien, som använt sig av What if Learning. Studien är sammanställd i en annan bok, Christian Faith in English Church Schools (av Trevor Cooling med Beth Green, Andrew Morris och Lynn Revell), som jag också rekommenderar för läsning.

Det finns en [hemsida](#) med omfattande material om What if Learning. Bland annat finns där en mängd exempel från undervisning där modellen använts. De utgår från frågeställningar som :

”Tänk om elever lärde sig tjänande genom att studera transporter”

”Tänk om musik kunde hjälpa barn att visa respekt”

”Tänk om matte skapade en gemenskap där alla kan lyckas”

”Tänk om en grammatiklektion utmanade självskhet”

”Tänk om historia kunde inspirera elever att älska sin stad”

Svensk kontext

Vi lever i en tid då allt kristet ifrågasätts, inte minst i fråga om de kristna skolorna i Sverige. Morgonsamlingar misstänkliggörs som ideologisk indoktrinering och ska därför vara frivilliga, undervisningen måste vara fri från allt konfessionellt och vi ser till och med allt fler nedslag mot (det egentligen självklara) att kristna skolor breddar sin undervisning genom att förutom andra perspektiv också ge ett klassiskt kristet perspektiv på olika frågor. Men en undervisning som, i den anda Smith beskriver, har fokus på att älska sina medmänniskor, borde rimligen vara omöjlig att kritisera. Kanske är det i det uppdraget, att tillsammans hitta vägar till att leva ut en kristen livssyn i klassrummet, som vår största utmaning finns just nu som kristna skolor?

Min egen erfarenhet är också att det finns paradig i svensk skola som behöver utmanas. Svenska skolelever får ibland, i enlighet med skolans värdegrund, höra att de är värdefulla just som de är, men i stort sett allt de möter säger något annat; att det är hur de ser ut och vad de presterar som betyder något. Skolan förstärker detta kraftigt; eleverna lever under trycket av att hela tiden behöva prestera och vet att det de presterar ska utsättas för en bedömning av i vilken utsträckning det

duger. Följderna för elevernas självbild riskerar bli förödande, både för dem som upplever att de lyckas och för dem som känner att de misslyckas. Vi kommer fortsatt behöva bedöma, men frågan är hur vi arbetar för att våra elever ska få en starkare positiv respons på vilka de är skapade till, än bedömningen av vad de gör. Här vill jag se de kristna skolorna utmana skol-Sverige!

Ett annat paradig i skolan är det egocentriska. På liknande sätt som i den traditionella språkundervisning Smith beskriver, så uppmuntrar kursplanerna generellt till att fokusera på sig själv: min utveckling, mina resultat, mina betyg. Även i arbete tillsammans med andra förmås eleverna att försöka visa upp sina egna förmågor, så läraren kan bedöma. Hela samhällsandan präglas starkt av attityden att undvika människor som upplevs som energislukare och bara umgås med dem som tillför mig själv något.

När läroplanerna reviderades förra året gjordes en liten förändring i texten om den värdegrund som ska gälla för svensk skola. I stället för det tidigare uttrycket "solidaritet med svaga och utsatta" står det nu bara "solidaritet med människor". Det är möjligt att detta gjordes för att undvika en von oben-attityd, men jag menar att den nya formuleringen blir urvattnad; den inbjuder till att vi kan välja vilka vi ska vara solidariska med. Den läromästare som är de kristna skolornas stora förebild undvek sannerligen inte människor som var påfrestande, klagande eller synbart ointressanta. Hur får uppmaningen att älska din nästa som dig själv konkreta uttryck i de kristna skolornas klassrum?

När jag började arbeta med kristen skola var det här viktiga frågor för mig. Eleverna fick uppgifter som krävde att man relaterade till andra för att lösas, de fick läxuppgifter att uppmuntra andra eller att göra någon glad, och vi arbetade för att eleverna skulle vilja ta ansvar också för andra. Jag skäms att behöva säga att detta med åren blivit mindre påtagligt, i takt med att kursplanerna blivit mer detaljerade och bedömningskriterierna alltmer styrande för undervisningens innehåll.

En ny upprorsrörelse

Jag skulle vilja se de kristna skolorna gå i spetsen för en upprorsrörelse mot sådana paradig som i längden innebär skada för eleverna. På samma sätt som Wern Palmius, vid Bridge the Gap-konventet 2017, uppmanade oss att låta "nådens pedagogik" få företräde när olika regelverk krockar med varandra i arbetet för att ge elever det stöd de behöver, kan vi, både utifrån den värdegrund läroplanen slår fast och utifrån vårt uppdrag att vara kristna skolor, ta strid mot bl.a. bedömningshysteri och egocentrifiering. Inget av detta som vi då gör är specifikt kristet, det är inget vi kan eller vill ha ensamrätt på; tvärtom hoppas jag att det ska inspirera skolor av alla sorter att arbeta i samma riktning; men vi sticker heller inte under stol med att det är vår kristna livssyn som är vår drivkraft.

What if Learning skulle kunna vara ett värdefullt redskap i den kampen, för att utveckla hjälpmedel, förhållningssätt och metoder som erbjuder en annan väg, där utmaningen att älska våra medmänniskor och att arbeta för en bättre värld präglar skolorna.

Det skulle vara mycket intressant att få respons på de här tankarna från er som läst detta. Kontakta mig gärna på nedanstående mejladress med era synpunkter.

2019-01-10

Sven Magnusson, sventmagnusson@tele2.se